

**Шило Ірина Вікторівна,  
Волошина Юлія В'ячеславівна**

викладачі кафедри  
кримінально-правових дисциплін  
Дніпропетровського державного  
університету внутрішніх справ

### **КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ**

Ефективність боротьби з організованою злочинністю безпосередньо пов'язана з рівнем теоретичного осмислення чинників дестабілізації відносин, пов'язаних з обігом зброї, пудгунтям тінювих капіталів тощо. Проблема незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в Україні набула значної актуальності і боротьба з цим негативним явищем є одним із першочергових завдань держави у справі захисту її інтересів.

Тим паче, в умовах складної ситуації в Україні вкрай важливим є розгляд незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в окремих районах Донецької та Луганської областей. Оскільки у 2014 році окремі територіальні частини Донецької та Луганської областей є зонами проведення антитерористичної операції, то правове регулювання на цих територіях зазнало певного колапсу. У зв'язку з цим вищезазначене свідчить про актуальність дослідження незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в Україні.

Відповідно до ч. 1 ст. 2 КК України, підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, що містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом. Зокрема, ч. 1 ст. 263 КК України вказує на те, що злочин вчиняється шляхом виконання будь-якої з указаних дій: носіння, зберігання, придбання, виготовлення, переробка, ремонт, фальсифікація, незаконне видалення, зміна маркування, передача чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, а згідно з ч. 2 ст. 263 вчиняється шляхом виконання дій: носіння, виготовлення, ремонт або збут холодної зброї.

Покарання у ст. 263 КК України передбачене незалежно від кількості загальнонебезпечних предметів.

Предметом злочину, передбаченого ст. 263 «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» є вогнепальна зброя та бойові припаси до неї (крім гладкоствольної мисливської та боеприпасів до неї) [1].

Покарання у ст. 263 КК України передбачене незалежно від повторності злочинів і кількості осіб, які вчинили злочин.

Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами може бути вчинене повторно. Також цей злочин може бути вчинений однією особою, групою осіб та організованою групою [2, с. 72].

Як свідчить аналіз, викрадення гладкоствольної мисливської зброї шляхом крадіжки кваліфікується за ст. 185 КК, а викрадення нарізної мисливської зброї – за ст. 262 КК. Цей факт певною мірою можна пояснити наближеністю нарізної мисливської зброї до бойової (особливо це стосується мисливських варіантів бойової зброї – СКС-ОП, Сайга тощо). Разом із тим зауважити, що не меншу суспільну небезпеку становить і гладкоствольна мисливська зброя у разі її переробки на обріз. Недостатньо врегульованим також є статус травматичної зброї, боеприпаси якої споряджені гумовими або іншими аналогічними бойовими частинами нелетальної дії [3, с. 327].

Віднесення вогнепальної зброї та бойових припасів до неї до особливого предмета злочину викликано передусім тією небезпекою, яку зброя може становити для здоров'я та життя громадян. Особливі риси гладкоствольної мисливської зброї в кримінально-правовому аспекті продиктовані її статусом як об'єктом права власності громадян України. Водночас слід зауважити, що вогнепальна нарізна мисливська зброя, яка також може бути об'єктом права власності громадян України, таких рис у кримінально-правовому аспекті не має [3, с. 327].

Врегулювання особливостей вогнепальної зброї та бойових припасів до неї як предмета злочину стане можливим лише в разі детального правового врегулювання обігу зброї в Україні. На думку А. Терещук, це стане можливим лише за умови прийняття єдиного законодавчого акта (Закону про зброю, або Закону про обіг зброї невійськового призначення),

який би врегулював право громадян на зброю та встановив порядок його реалізації, а також чітко визначив би такі поняття, як «цивільна зброя», «травматична зброя», «зброя самооборони» тощо [3, с. 329].

Отже, аналіз судової практики показує, що передбачений вид злочину кваліфікується за ст. ст. 262, 263, 264 КК України.

Офіційно оприлюднена статистична інформація свідчить, що в Україні кількість вчинених злочинів із використанням зброї, бойових припасів, вибухових речовин та пристроїв невинно збільшується. Безумовно, що більшість цієї зброї, бойових припасів, вибухових речовин та пристроїв незаконно потрапляє із зони АТО [4, с. 228]. Слід враховувати, що вказана злочинна діяльність є високо латентною, тобто офіційні дані – це лише «вершина айсбергу». Фахівці практики та вчені-кримінологи стверджують, що, як мінімум, зазначена злочинна діяльність у кілька разів вища [5, с. 207].

Варто зауважити, що на сьогодні в умовах загостреної ситуації в Україні вкрай необхідним є розкриття питань, пов'язаних із здійсненням боротьби з незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в Україні в умовах проведення антитерористичної операції. Дослідження в цьому напрямку дозволить виділити пропозиції з метою якнайшвидшого врегулювання конфлікту. Сьогоднішня складна ситуація унеможливує здійснення боротьби з викраденням, привласненням, вимаганням вогнепальної зброї Україні. Не усі питання, що виникли внаслідок гострої ситуації на цих територіях, врегульовуються, оскільки сьогодні показує, що проблема викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї в зоні АТО є масштабною. Правоохоронцям не тільки не вдається зупинити незаконний обіг зброї, а навіть уникнути наслідків його використання.

Отже, встановлено, що рівень поширення незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в Україні, незважаючи на досягнутий певний прогрес у протидії цьому явищу, залишається досить високим. Сучасні прояви незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами характеризуються особливою цинічністю, високою латентністю та скритістю. З'ясовано, що незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами є безпосередньою загрозою не тільки економічній, а й національній безпеці України.

Однозначно, що відповідне питання щодо механізму реалізації та здійснення боротьби з незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами в Україні є ще недостатньо дослідженим, що, в свою чергу, потребує подальшої аналітичної розробки з метою підвищення ефективності протистояння цьому явищу в цілому.

---

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25. – Ст. 131.

2. Мітрухов П. Шляхи вирішення законодавчих проблем кримінальної відповідальності за ст.ст.263, 263-1 Кримінального кодексу України / Мітрухов П. // Национальный юридический журнал. – 2014. - № 4. – С. 72-77.

3. Терещук А. О. Вогнепальна зброя та бойові припаси до неї як предмет злочину / А. О. Терещук // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 3. – С. 326-330.

4. Дячків О.П. Окремі питання запобігання незаконному обігу зброї, бойових припасів, вибухових речовин та пристроїв в умовах особливого періоду / О.П. Дячків, В.В. Лень // науковий вісник Дніпропетровського університету внутрішніх справ. – 2015. – № 2. – С. 227-233.

5. Лень В. В. Незаконний обіг вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин та пристроїв, пов'язаний із проведенням антитерористичної операції: окремі питання запобігання / В. В. Лень, Г. В. Олійников // Право і суспільство. – 2016. – № 1. – С. 204-208.